

N:o 42.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1896, kl. 8 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till lagen angående tillsyn å vissa så kallade folkbanker m. m. den 29 juli 1892.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 138, anför herr *C. Gethe*:

Ehuru lagstiftningen numera ganska fullständigt kunde anses hafva blifvit ordnad så väl rörande enskilda sedelutgifvande banker som aktiebolagsbanker och sparbanker, ville det dock synas, som om ett slags banker, nemligen en del så kallade folkbanker och dermed jemförliga penningeinträttningar med sparbanksrörelse, tarvade några ytterligare tillägg till derom gällande bestämmelser. Den mindre lag, som i sammanhang med den nya sparbankslagen antogs angående tillsyn å vissa så kallade folkbanker och med folkbanker jemförliga penningeinträttningar samt sedermera den 29 juli 1892 blef utfärdad, innehölle endast bestämmelser om inspektion af rörelsen genom Konungens befällningshafvande; om skyldighet för banken att årligen inlemna dels till nämnda myndighet revisionsberättelse m. m. och dels en månad efter bokslutets upprättande till statistiska centralbyrån redogörelse för sistlidet års rörelse; om skyldighet att upprätta bokslut för kalenderår, fullständigt utvisande penningeinträttningens ställning, med rätt för

Konungens befallningshafvande att meddela föreskrift om sättet för böckernas förande och avslutande; om rätt för sistnämnda myndighet att förelägga styrelsen fullgörande af hvad denna lag och gällande reglemente föreskrifver och dervid förelägga vite samt dertill fälla; och slutligen om rätt vid visst fall för samma myndighet att förordna om bankens ställande under utredning.

I denna lag saknades sålunda en del för de öfriga bankinrättningarna gällande föreskrifter, hvilka icke oväsentligt syntes kunna bidra till trygghet för den penningeinsättande allmänheten. Ehuru det icke uttryckligen sades i lagen, att delegarne i hvarje under densamma lydande bankinrättning vore solidariskt ansvarige, torde sådant emellertid framgå deraf, att de så kallade folkbanker, som icke vore bankaktiebolag, vore detta. Nu vore dels för de icke solidariska bankaktiebolagen i lagen af den 19 oktober 1886 § 8 föreskrifvet, att särskild registerbok skulle föras öfver samtliga bolagsmän och deras innehafvande aktier, hvilken bok skulle vara för en hvar, som önskade deraf taga kännedom, tillgänglig på de tider banken hölles öppen för allmänheten, och dels för de solidariska sedelutgifvande bankerna i § 7 af lagen den 12 juni 1874 enahanda föreskrift gällande. En sådan föreskrift syntes, minst sagdt, vara lika behöflig för folkbanker och dermed jemförliga penningeinrättningar.

Ej heller funnes för dessa sistnämnda någon föreskrift om obligatorisk afsättning till reservfond och om denna fonds användande, hvilket torde vara en icke oväsentlig brist, i betraktande deraf, att en del sådana banker funnes med föga betydande grundfonder i förhållande till rörelsens omfång. Såsom af motionen bilagda tablå kunde inhemtas, syntes likväl vederbörande i nu befintliga banker af denna kategori hafva insett detta, så att reservfonder funnes i samtliga dessa banker; men någon skyldighet dertill saknades emellertid.

Hvarken bankaktiebolagen eller de sedelutgifvande bankerna egde rätt förvärfva egna aktiebrief eller mottaga sådana till säkerhet för försträckning; detta kunde alldeles obehindradt ske i de här ifrågavarande bankinrättningarna, och motionären kände åtminstone en sådan bank, der lottbriefven eller, som de der kallades, delaktighetsbriefven, i ganska stor utsträckning begagnades såsom hypotek för lån i samma bank, der motsvarande valutor likväl utgjorde just sjelfva grundfonden, som ju genom ett sådant tillvägagångssätt blefve delvis illusorisk.

Då emellertid, såsom af motionen jemväl bilagda, från statistiska centralbyrån erhållna uppgifter öfver de vid 1894 års slut befintliga folkbanker och dermed jemförliga, till denna kategori öfvergångna f. d.

sparbanker kunde inhemtas, mer än hälften af inlånade medel utgjordes af sparkasseinsättningar, kunde ock ifrågasättas, huruvida icke äfven på dessa banker, oaktadt de vore solidariska, borde tillämpas föreskrifterna i sparbankslagen om förbud för styrelse och tjänstemän att ingå i låneförbindelser till banken af annan beskaffenhet än den i sistnämnda lag tillåtna.

I sammanhang härmed torde böra påpekas, att då af bestämmelsen i § 1 af lagen om vissa s. k. folkbanker m. fl. framginge, att lagen icke vore tillämplig på sådana eljest dermed likartade penningeinträttningar, som hade af Konungen stadfäst reglemente, deraf blifvit en följd, att sådana inträttningar funnes, som icke torde vara underkastade någon slags offentlig kontroll; de torde emellertid vara ytterst få: två sådana vore dock, så vidt motionären kunnat inhemta, kända, nemligen Vesterviks sparkassa, såsom den numera benämndes, och Kalmar lifränte- och besparingsanstalt, som den förra uteslutande och den senare till rätt betydlig utsträckning drefve sparbanksrörelse, men icke torde hafva skyldighet att hvarken till kongl. finansdepartementet eller statistiska centralbyrån ingifva någon redogörelse för sin rörelse.

På grund af hvad sålunda anförts, hemstälde motionären, att Riksdagen ville besluta i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade taga under ompröfning, huruvida ej tillägg för betryggande af den penningeinsättande allmänhetens säkerhet borde göras till kongl. förordningen af den 29 juli 1892, angående vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga penningeinträttningar, samt i så fall låta förelägga Riksdagen nådigt förslag härom.

Utskottet har visserligen hyst betänkligheter mot att föreslå ändringar uti en lag af så ungt datum som den i motionen omhandlade; men då motionärens framställning öfvertygat utskottet om åtskilliga, väsentliga brister uti nu gällande lagstiftning angående folkbanker och dermed jemförliga penningeinträttningar, har utskottet låtit betänkligheterna vika i betraktande af den stora vigten, såväl för allmänheten som för penningeinträttningarna sjelfva, deraf, att betryggande säkerhetsåtgärder mot hvarje missbruk af allmänhetens förtroende till banken äro af lagen påbjudna.

Vid den granskning af ifrågavarande lag, som utskottet i anledning af förevarande motion företagit, hafva särskildt följande brister tilldragit sig utskottets uppmärksamhet.

Först och främst har utskottet såsom sådan betecknat frånvaron af bestämmelse, att banken eller inrättningen skall ega af myndighet fastställt reglemente. Utan ett dylikt är det ju omöjligt att bilda sig någon säker uppfattning om de grundsatser, som i fråga om förvaltning o. d. tillämpas, och allmänheten har icke någon garanti mot försök från delegarnes sida att utan allmänhetens kännedom begränsa sin ansvarighet till deras risk, som anlita bankens rörelse.

Likaså har det ådragit sig utskottets uppmärksamhet, att t. ex. en folkbank kan börja sin verksamhet utan att någon grundfond finnes, ty om bildandet af en dylik innehåller lagen i fråga ej några absolut bjudande bestämmelser. På samma sätt intager lagen fullständig tystnad i fråga om sättet för bildande af reservfond äfvensom om dennas storlek och användning.

Ännu betänkligare synes det utskottet, att lagen ej stadgar förbud mot belåning i banken af delaktighetsbevis i densamma. Härigenom kunna bankens fonder, äfven om desamma nominelt uppgå till stora belopp, i sjelfva verket vara af ganska ringa värde, och en dylik minskning i deras värde kan ske på ett sätt, som endast med svårighet kan af allmänheten kontrolleras. Med en sådan frihet i fråga om utlemnande af lån till delegare i banken, kan banken, långt sedan den reella behållningen öfver höfvan minskats, tillgodonjuta förtroende af allmänheten i vida högre mån, än dess ställning betingar.

För undvikande af allehanda trakasserier, torde en bestämmelse jemväl vara erforderlig, som begränsar bankens styrelseledamöters och tjänstemäns rätt att i banken erhålla lån eller användas som borgesmän å till banken ställda förbindelser, på ungefär enahanda sätt, som i sparbankslagen finnes om styrelseledamöter och tjänstemän i dylika banker stadgadt.

Ett stadgande om skyldighet för banken eller inrättningen att någon gång hvarje år offentliggöra en förteckning öfver delegarne torde äfven finnas önskvärdt.

I kraft af det anförda hemställer utskottet alltså,

att Riksdagen ville, i anledning af herr Gethes förliggande motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida ej i ofvan angifna afseenden för betryggande

af den penningeinsättande allmänhetens säkerhet tilllägg eller ändringar borde göras i förordningen den 29 juli 1892, angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga inrättningar, samt i sådant fall låta förelägga Riksdagen förslag i ämnet.

Stockholm den 23 mars 1896.

På lagutskottets vägnar:

Carl B. Hasselrot.

Reservation

af herrar **Hasselrot, F. Andersson och Nilsson.**

Herrar **von Krusenstjerna, P. G. Petersson och Göransson** hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.